

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1280465/5

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד, הרב עובדיה חפץ יעקב, הרב אברהם צבי גאופטמן

התובעת: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד מאירה אזרד)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אברהם אטיאס)

הנדון: אם שעברה מאילת לצפון עם הקטינה טרם אישור בית הדין לכך

פסק דין

תיאור העובדות

בפנינו סוגיה קשה ביותר הנוגעת למקום מגורי הקטינה. מקרה זה הינו מסוג המקרים בהם כל הכרעה שנקבל, תהיה רחוקה מלהיות מושלמת עבור הקטינה, שהדבר הטוב ביותר עבורה הוא לגדול באופן מיטבי בקרבה מרבית הן לאביה הן לאימה.

האב והאם התגרשו לאחר תקופת נישואים קצרה שארכה כשלוש שנים, במהלכם נולדה להם בת, היום כבת שנתיים וחצי. במהלך הדיון הראשון בתיק הגירושין ביום כ"א בכסלו תשפ"א (7 בדצמבר 2020) תיארה האם לפרטי פרטים מסכת אלימות קשה ביותר.

האם אף תיארה את המקרה האחרון, שלאחריו נוצר הפירוד בין הצדדים:

"נכנסתי הביתה התחיל להתנפל עליי לצעוק ולצרוח להעיף כל דבר עליי ועל התינוקת כל דבר שיש בבית כי אמר שהבית לא מספיק מסודר. ואז הפיל אותנו על הרצפה ושנינו נפלנו על הרצפה, ולא מספיק, התקרב ונתן לי אגרוף לפרצוף לעין, ואז אמר שאני נותנת לו את כל הסיבות להביא לי מכות, שאני עושה אותו לגבר אלים. למה אני עושה אותו גבר אלים מה עשיתי?"

בעקבות תלונה שהוגשה למשטרה, נעצר האב ואף הוגש נגדו כתב אישום.

(מן הראוי להבהיר, שאיננו קובעים שאכן הייתה אלימות ואת מידת חומרתה, ועניין זה נידון בביהמ"ש, אך הבאנו את הטענות כפי שהועלו בדיון).

כעבור כשלושה חודשים עזבה האם עם הבת את העיר אילת ועברה להתגורר ב"נ" בסמיכות לאימה ומשפחתה. לדבריה, הייתה זקוקה לתמיכה משפחתית לאחר האירוע אותו עברה.

לאחר מספר חודשים של נתק בין האב לבתו, חודש הקשר באמצעות מפגשים ב"מרכז קשר" ב[...]. מדור"ח עו"ס לחוק סדרי דין, עולה כי האב מתמיד בהגעה למרכז הקשר למרות המרחק הרב והשעות הארוכות בהן הוא נאלץ להיטלטל בדרכים על מנת לפגוש בבתו. המפגשים נערכים בצורה טובה, והם מסבים קורת רוח לאב ולבת.

יש לציין כי האב מטופל מזה מספר חודשים אצל עו"ס באילת. לדברי העו"ס המטפל, האב עבר בחודשים האחרונים תהליך של שינוי באופן התנהלותו, תוך לקיחת אחריות והפנמת לקחי העבר. לדעת המטפל, האב אינו אלים ולא נשקפת ממנו מסוכנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בפנינו בקשתו של האב להשבת מקום מגורי הקטינה לעיר אילת.

לטענת בא כוחו, יש להורות כן מכמה טעמים: ראשית, עצם העובדה שהאם עשתה דין לעצמה בכך שהעתיקה את מקום מגורי הקטינה, יש בו כדי להורות על השבתה לאילת. בנוסף, גם אם טענת האלימות הייתה נכונה (דבר המוכחש ע"י האב), אין הצדקה להרחקה מעבר ל-500 מטר, אותם קבע ביהמ"ש. הנימוק המרכזי בדבריו הינו, כי גם אם טובת האם היא להתגורר ב[נ'], הרי שטובת הקטינה גוברת. עוד ציין כי האם עצמה התגוררה באילת במשך שנים קודם נישואיה, וגם בעיר אילת ניתן לספק לה מעטפת של תמיכה וסיוע.

לדברי ב"כ האם, האם נסה ל[נ'], שם יש לה תמיכה משפחתית ומעטפת תומכת שתאפשר לה לגדל את הילדה ברוגע. המעבר ארע בשל התקיפה והמסוכנות של האב. עוד ציינה למקורות הלכתיים לפיהם: "הבת אצל אמה לעולם".

דיון והכרעה

אין חולק על כך שטובתה המובהקת של הקטינה היא לגדול במחיצת אמה, שהיא הדמות המשמעותית ביותר עבורה, עוד קודם לגירושין. עם זאת, באשר למקום המגורים ישנה לכאורה סתירה בין טובת האם לבין טובת הקטינה.

אין ספק שטובת האם היא להתגורר לכל הפחות בשלב זה באזור הצפון, קרוב למשפחתה. הגדרה זאת עו"ס לחוק סדרי דין, בפני ביה"ד בדיון בתאריך ו' מנחם אב תשפ"א (15 ביולי 2021): "מבחינת הקשר עם האב זה פוגע בקשר. אך מבחינת הרווחה הנפשית של האם, המשך המגורים ב[נ'] זה הדבר המטיב עבור האם עם השליכה על הקטינה".

ללא כל קשר לשאלה האם קיימת היום מסוכנות מהאב, אך טבעי הוא שהאם מרגישה רגועה ושלווה יותר כאשר היא מצויה בקרבת משפחתה התומכת והמסייעת.

כבר בדיון הראשון, ללא כל קשר לשאלת מקום מגורי הקטינה, תיארה האשה את בדידותה בעיר הדרומית. שורה 51 בפרוטוקול: "כל ההיריון שלי הייתי לבד לא היה נוכח, אין לי שם משפחה אף אחד, היה אדם היחיד שיש לי אך לא היה שם", שורה 83: "שאלתי אותו אם אני יכולה להזמין חברה לבית. לא היו לי חברות שמה, לא היו באות אליי חברות".

נדגיש כי איננו נדרשים להכריע בטענות הקשות על אלימות, ענין זה מסור להכרעתה של ערכאה אחרת, די אם נאמר כי ניכר על האשה שחווה מצבים לא פשוטים, בלשון המעטה. מכל מקום, אם טענות האשה או אפילו מקצתן, נכונות, ברור שהצורך שלה במעטפת תומכת גדול שבעתיים.

באשר לטובת הקטינה, ברור כי טובתה המובהקת היא לגדול בסמיכות לאביה ואמה. ריחוק המגורים מהאב פוגע באפשרותה של הילדה לקשר הדוק יותר עם האב ומשפחתו.

נצטט בהקשר לכך את דברי העו"ס המטפל באב:

"אני מבקש שוב ושוב להפנות ולהציב תמרור אזהרה מניתוק הקשר שעלול להתרחש בעקבות הניתוק הטוטאלי, הפתאומי, מכל שידעה [הקטינה] וחווה בחודשים הראשונים לחייה והעלמות המוחלטת מכל הדמויות המשמעותיות שהיו סביבה. כל אלה עלולים לגרום לקשיים בהתפתחות התקינה שלה ולבעיות רגשיות מורכבות ואף לחסכים שלא ניתן יהיה להשלים בעתיד [...] בגילה ובשלב ההתפתחותי בו נמצאת הקטינה יש משמעות רבה לקשר משמעותי עם שני הוריה וכן עם הדמויות שהיו משמעותיות עבורה".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

היום לאחר חודשים בהם חודש הקשר בין האב לבת, כבר אין מדובר בניתוק טוטאלי, אך אין חולק על כך שקשר משמעותי והדוק יותר עם האב הינו חיוני להתפתחותה המיטבית של הקטינה.

יוצא אפוא, שבפנינו הכרעה בין טובת האם לטובת הקטינה. אם כי יש להעיר שפעמים רבות, טובתה של האם המגדלת את בתה, משפיעה באופן עקיף על טובת הקטינה, הזקוקה לאמא רגועה ושלווה שתוכל לגדלה באופן ראוי, וכפי שהבאנו מדברי העו"ס לחוק סדרי דין שאמרה כי "המשך המגורים [נ'] זה הדבר המטיב עבור האם עם השליכה על הקטינה".

אולם לצורך הדיון ננסה לצאת מנקודת הנחה כי גם במקרה זה, טובת הקטינה היא לחזור ולהתגורר עם האם באילת, ועתה עלינו להכריע מה גובר. טובת האם או טובת הקטינה.

א. האם רשאית האם להעתיק מקום מגוריה עם ילדיה לאחר הגירושין

כבר עסקנו בעבר בפס"ד בשאלת העתקת מגורים (תיק 1199769/2, עיי"ש), ונזכיר בקיצור את שתי השיטות המרכזיות שמצינו בעניין זה, והוזכרו בפס"ד הנ"ל.

המהר"י בן לב (ספר א, כלל יא, סימן נה) קובע כי זכות האם להעתיק את מקום מגוריה עם בתה, לאחר הגירושין, וז"ל:

"מילתא דפשיטא היא ואינה צריכה לפנים דהבת אצל האם לעולם, וכי יעלה על הדעת שכל אותם ההלכות שנאמרו בגמרא בפרק הנושא ובפרק אעפ"י שהגרושה בזמן שהוא מכירה, נותנים לה שכרה ומניקתו, שיכופו אותה לשבת באותה העיר שנתגרשה, ואם איתנהו להני מילי, לא הוו שתקי מינייהו הגמרא וכל הפוסקים דכגון האי ודאי היה צריך לאודועי ודברים אלו ברורים בעיני ממאי דאמרינן אמר רב חסדא זאת אומרת הבת אצל האם לעולם [...] ופירש"י ז"ל [...] דקתני מילתא פסיקתא, שמע מינה כל בת אצל האם. ואם איתא דהבת אצל האם שאמרו הוא דוקא כשאינה עוקרת דירתה, אבל אם עוקרת דירתה תשב אצל האחים, א"כ לא הוי מילתא פסיקתא."

לדבריו, לא מצינו בגמרא ובפוסקים הגבלה וסייג לכלל אותו נקטו חז"ל ש"הבת אצל אמה" (כתובות קב, ע"ב). אם אכן כלל זה אינו תקף כאשר האם מעתיקה מקום מגוריה, היינו מוצאים לכך התייחסות מפורשת.

גם הסברא נותנת שלא ניתן לכפות את האם לחיות חיי אומללות וצער בסביבה שאינה נוחה לה, בשל צרכיה של בתה.

יתירה מכך, למרות שבאופן טבעי כל אם משתוקקת לגדל את ילדיה, אין היא מחויבת בכך לאחר גירושיה, וכפי שכתב הרמב"ם (פכ"א מהלכות אישות הי"ח):

"ואם לא רצת האם שיהיו בניה אצלה אחר שגמלתן אחד זכרים ואחד נקבות הרשות בידה ונותנת אותן לאביהן או משלכת אותן לקהל אם אין להן אב והן מטפלין בהן."

לכן, במקום בו האם נוטלת על עצמה את משא הגידול לאחר הגירושין, דבר שיש בו תועלת וברכה גדולה לילדה, כיצד ניתן לכפות עליה מגורים במקום שאינה חפצה בו, רק בשל העובדה שמקום זה עדיף לילדה! ?

אמנם מצינו בתשובת המהרשד"ם (אבן העזר קכג) שחלק על המהריב"ל, ופסק שהאם אינה יכולה להעתיק מגוריה לעיר אחרת ביחד עם בתה, וז"ל:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"אמנם כמו שהבן אינו יכול להוציאו מן העיר ולהעלים אותו מעיני אביו כן הבת. וא"ת ומנא לך דבן אינו יכול להוציאו האם למקום שהיא תרצה, העבודה שנראה לי שמי שיפקפק בזה אינו אלא מן המתמיהין, דכי יעלה על הדעת שלא יהיה לאדם אלא אותו בן ויחיד ורך הוא אצלו ונפשו קשורה בנפשו והיה בראותו כי אין הנער ומת אביו מצרתו ותאמר שאפילו הכי נתנו לה כח להוליכו למקום רחוק זה אין הדעת סובל ב"ס [=בלי ספק] ולא היה צריך ראייה."

המהרשד"ם תולה את המניעה מצד צערו של האב, שלא יוכל לשהות עם בנו או בתו.

ועיין בפסק הדין הנ"ל, שם הרחבנו בביאור סברה נוספת המוזכרת בדבריו, לפיה התורה זיכתה את האב במעשי ידי בתו ובזכויות נוספות, אשר תמנענה ממנו במעבר הבת לעיר אחרת. עוד נימוק שהוזכר בדבריו הוא סכנת הדרכים שהייתה רווחת באותו הזמן. ועיין עוד ב"קובץ תשובות" לגרי"ש אלישיב זצ"ל (ח"ג, סימן רד) ובשו"ת יביע אומר (ח"ח אבן העזר כב).

והנה מעיון בתשובותיהם של המהריב"ל והמהרשד"ם עולה שהתייחסו לאותו מקרה, בו מדובר היה במעבר של האם משאלוניקי, מקום מגורי בעלה, אל עיר הוריה "לארסו" (ככל הנראה מדובר בעיר המכונה היום "לאריסה", במזרח יוון). מעיון במפה עולה כי אין מדובר בערים סמוכות. המהרשד"ם עצמו מציין כי המרחק בין הערים הוא שניים או שלשה ימים (באמצעי התחבורה באותה תקופה).

משמעות הדבר היא שאב זה החפץ לפגוש בבתו אחת לשבוע, יהיה עליו לשהות חצי שבוע בנסיעה אליה וחצי שבוע בנסיעה חזרה, ובחזרתו יאלץ לצאת שוב לדרך מיד לאחר ששב ממנה.

למרות המרחק הניכר, הכריע המהר"י בן לב כי האם יכולה להעתיק מקום מגוריה. גם המהרשד"ם שאסר על העתקת המגורים, התייחס למרחק כזה אשר לא מאפשר קשר בין האב לבתו, גם לא ע"י מאמץ של האב לבקרה באופן תכוף.

בשל עובדה זו נקט להלכה הגרי"ש אלישיב זצ"ל ב"קובץ תשובות" (ח"ב סימן קטו) כי אף המהרשד"ם לא בא לשלול באופן גורף מעבר של האם לעיר אחרת, וז"ל:

"אכן נראה, דהני טעמי שעליהם ביסס הרשד"ם ז"ל את דינו לא שייכי אלא בעובדה שנשאל עליה שהאם החליטה לחזור משאלוניקי - ששם היה מקום מגוריה עם בעלה למולדתה ולמשפחתה עיר בלארסו שלפי מ"ש הרשד"ם שם, המרחק ביניהם הוא מהלך ב' או ג' ימים וגם סכנת דרכים כרוכה בנסיעה זו, אשר לפי המצב של אותם הימים הרי מרחק כזה פירושו הפרדת הילדה מאביה לאורך ימים. ועל גופא דעובדה זו השיב הרדב"ז בתשו' הנ"ל. לא כן במקרה דנן שריחוק מקום זה לא מונע את האב מלבקר את בתו כמה פעמים בשבוע [...] ולכן מסתבר הדבר שבמרחק כזה אשר נסיעה של שעה - שעתיים מבדילה בין מקום של האב למקום מגורי האם לא ישתנה הדין מה שקבעו חז"ל בת אצל אמה, כמו שלא תשתנה הלכה הנז', כשהורי הילדה שניהם גרים בעיר אחת, אלא שדירת האב בקצה העיר מצד אחד, ודירת האם בקצה השני ופשוט כי תקנה זו שקבעו חז"ל בת אצל אמה לא ניתנה לשיעורין כאלה."

הן אמנם במקרה שלפנינו, הריחוק בין מקום מגורי האב למקום מגורי האם אינו מאפשר לבקר את הבת כמה פעמים בשבוע, אך גם אין מדובר במהלך שלשה ימים לכל כיוון.

נראה כי הנימוק הראשון של המהרשד"ם המתמקד בצערו של האב שמעלימים את בנו או בתו פוחת מעוצמתו כאשר ניתן לקיים הסדרי שהות אחת לשבוע או למצוא פתרונות של סופי שבוע ארוכים, כפי שציננה העו"ס כדבר מקובל במקרים דומים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם הטעם של סכנת הדרכים אינו שייך במקרה שלפנינו, ואף הנימוק של הפגיעה בזכויותיו של האב במעשי ידי בתו וכדו' אינו משמעותי כאשר בין כה הבת אינה מתגוררת עמו.

לפיכך, עם כל ההבנה לקושי של האב, לא ניתן להכריח את האם להתגורר במקום בו אינה חפצה, וזכותה להתגורר בסמיכות למשפחתה. בדיוק כשם שלמען טובת הקטינה, לא נוכל לכופף את האב להעתיק את מקום מגוריו לצפון.

נדגיש, אין בדברינו הוראה כללית לפיה זכותו של הורה משמורן להעתיק מקום מגורי הקטינים, כאשר הדבר פוגע בהורה השני. כאשר ביה"ד נוכח לדעת כי אין סיבה אמיתית להעתיק מקום המגורים ועיקרה נועד כדי להרחיק את הילדים מההורה השני, ביה"ד יאסור על כך, וייתייחס לכך כאל ניסיון לניכור הורי.

במקרה שבפנינו התרשמותנו הברורה היא כי המעבר לא נועד ליצור ניכור בין הבת לאביה, אלא בשל צורך אמיתי של האם להתגורר בקרבת משפחתה, כאשר עצם העזיבה של מקום המגורים המשותף באילת, נבע לדבריה מאלמות האב.

למרות טענות ב"כ האב, ביה"ד אינו סבור כי האם מערימה קשיים על הקשר עם האב. כך עולה גם מעיון בחו"ד של גורמי הרווחה. גם אין פגם בכך שהאם מלמדת את בתה לדבר בשפה הרוסית, כל עוד הקטינה דוברת עימה באופן משמעותי בעברית, ואף במסגרת בה הקטינה מצויה, המפגשים מתקיימים בשפה העברית.

לפיכך מאחר שזכות האם להתגורר בקרבת משפחתה, ובנדו"ד ברור לחלוטין שטובת הקטינה היא לגדול במחיצת אמה, לא ניתן להיענות לבקשת האב לכופף על האם ובתה לחזור ולהתגורר בסמיכות אליו.

ב. האם יש לדחות הבקשה להעתיק מקום מגורים בשל העובדה שהמבקשת עשתה דין לעצמה

חלק ניכר מסיכומי ב"כ האב עסק בטענה כי עצם העובדה שהאם עשתה דין לעצמה והעתיקה מקום מגוריה, מבלי להמתין להכרעת ביה"ד, יש בה כדי לדחות את בקשתה, בדבריו אף הביא כמה מובאות מהמשפט האזרחי, בהן בתי המשפט מיאנו לתת סעד למי שעושה דין לעצמו.

עיון בכתב התביעה הארוך שהוגש לביה"ד מעלה כי בין שאר בקשותיה, פנתה האשה בבקשה להעתיק את מקום מגוריה. האשה לא המתנה להכרעת ביה"ד, ומספר ימים לאחר מכן, עזבה את אילת ועברה להתגורר סמוך לאמה, בצפון.

אכן אין זה מן הראוי כי אדם הפונה לביה"ד בבקשה לסעד, יעשה דין לעצמו, מבלי להמתין להכרעת ביה"ד בבקשתו. לעיתים אף מצינו בהלכה שאין לביה"ד להזדקק ולדון בפנייתו של אדם העושה דין לעצמו ואח"כ מבקש סיוע מבית הדין. אף כי יש לחלק בין הנידונים, ניתן להביא מעיין דוגמה ליסוד זה ממ"ש הרמ"א בהלכות דיינים (חו"מ כו, א):

"מי שהלך בערכאות של עכו"ם ונתחייב בדיניהם ואח"כ חוזר ותבעו לפני דייני ישראל, י"א שאין נזקקין לו (מהרי"ק שורש קפח), וי"א דנזקקין לו (מרדכי)... והסברא ראשונה נ"ל עיקר".

רואים בדברי המהרי"ק שאין לתת סעד משפטי למי שניסה לקבוע עובדות באמצעות פנייה לערכאות של גויים, ולאחר שלא עלה בידו, פנה בבקשה לביה"ד. ב"תומים" ביאר באחד הטעמים שהוא משום קנס. אמנם, בפשטות הקנס הוא על כך שפנה לערכאות של עכו"ם בניגוד להלכה, כמבואר שם, אך ייתכן שניתן להקיש משם אף ביחס למי שבמקום להמתין להכרעת ביה"ד מנסה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לקבוע עובדות בשטח, ואח"כ מבקש "הכשר" מהדיינים, שאין להיעתר לבקשתו לקבלת סעד מביה"ד.

מאידך, כאשר מדובר בשאלה כה הרת גורל, אם ביה"ד סבור כי הבקשה לסעד מוצדקת, מן הנמנע כי ביה"ד יורה בניגוד לשכל הישר רק בשל פגם בהתנהלות המבקש. מה עוד, שמעבר הדירה אינו בגדר מעשה בלתי הפיך, ולו ביה"ד היה סבור כי עליה לשוב לאילת, כך היה מורה לה.

עוד נוסף, כי יש לחלק בין במצב בו האדם שפעל שלא כהוגן זקוק לסעד ב"קום עשה" מאת ביה"ד להזדקק לתביעתו, בכגון זה ניתן לומר שבתור קנס ינקוט ביה"ד ב'שב ואל תעשה' ולא יצא מגדרו להזדקק לתביעתו, לבין מצב בו אותו אדם אינו זקוק לסעד חיובי במצב הנתון.

בנדו"ד, אם כי האשה הגישה בקשה לביה"ד לאפשר לה לעבור ל[נ], הרי כבר עברה בפועל לשם, וזה המצב הנתון גם אם ביה"ד יתעלם ולא יזדקק לבקשת האשה למתן היתר. אדרבה, הבעל לשעבר הוא הזקוק להוראת ביה"ד ב'קום ועשה' לחייב אותה לחזור. במצב זה, וודאי יש להזדקק לטענות הבעל לדון בנושא, אך אין לנו להטות את הדין נגד האשה כקנס על כך שעשתה דין לעצמה.

זאת ועוד, ולאחר הזהירות מקביעת עמדה בהליך הפלילי המתנהל, יש לומר בבירור כי קיים חילוק מהותי בין אדם הפועל בקור רוח ומנסה בשיטת "מצליח" את מזלו הן באמצעות מעשים חד צדדיים, הן בפנייה במקביל לביה"ד, לבין אשה הטוענת כי נסה על נפשה מבעל לאחר שחוותה אלימות קשה [ואין זה משנה אם נסה על נפשה לאלתר, או לאחר שלשה חודשים שבהם הפנימה שאינה יכולה להישאר יותר בעיר, בניגוד לטענת ב"כ הבעל שעצם ההמתנה מראה כי האשה לא חוותה מצוקה אמיתית]. במקרה כזה זכותה וחובתה לעשות דין לעצמה, ולאחר מכן יתבררו בקשותיה בפני ביה"ד.

דוגמה לדבר מצינו בגדרי חיוב מזונות שחייב הבעל לאשתו, שחיוב זה חל אך ורק כאשר האשה נמצאת בביתו ומסיבה על שולחנו. אולם אם עזבה את הבית, אין הבעל חייב במזונותיה. עם זאת, פסק השולחן ערוך (אבן העזר ע, יב):

"האשה שיצאה מבית בעלה והלכה לבית אחר, אם באה מחמת טענה שהוא בשכונה שיוציאו עליה שם רע וכיוצא בזה, חייב לזונה שם אם תבעה מזונות [...] הגה: וה"ה אם היתה לה קטטה עם בעלה ולא מתדר לה עמו, והמניעה ממנו, ולותה למזונות, צריך לשלם".

לדברי הרמ"א, שכאשר היתה לה קטטה עם בעלה, חייב הבעל לזונה, אף אם עזבה את ביתו. והנה שם הרי מדובר על סכסוך בין בני הזוג, שהבעל אינו מראה פנים לאשתו, ק"ו בן בנו של ק"ו, כאשר לדברי האשה, הבעל הפליא בה את מכותיו, דבר טבעי ומוכרח שתעזוב לבית אביה עם בתה התינוקת חסרת הישע.

בעניין זה מובא בבית מאיר (אבן העזר עז, א), שכתב לגבי אשה שמרדה ועזבה את בית בעלה, שכאשר אינה עושה כן כנקמה על העבר, אך כשעושה כן מתוך דאגה לעתיד, כגון שאינו זנה, ובעזיבתה רוצה האשה לכופו שיזונה, אינה מורדת, אלא עושה דין לעצמה בהיתר גמור, ואינה צריכה לפנות מראש לבית הדין לשם כך, וז"ל:

"בכהאי גוונא שאינה מורדת כדי לצערו כי אם לכופו לזונה כראוי, דהא קיימא לן (ח"מ סי' ד') עביד אינש דינא לנפשי'. ואם כן, מי יכריחנה לילך לב"ד לכופו אם היא תוכל לכופו במרדה. וכן מורה הל' דסעי' ב' 'ואם מרדה כדי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לצערו מפני שעשה לי כו' וכיוצא בדברים אלו' - משמע דוקא כיוצא באלו שהם אך נקמה על העבר, אבל לכופו על העתיד במה שהדין עמה אינה מורדת".

הדברים קל וחומר במקרה שלפנינו שלטענת האשה, עזיבתה נעשתה מתוך רצון להגן על עצמה ועל בתה, ולשהות באווירה בטוחה עם בני משפחתה. לכן אף שאין אדם רשאי לנקוט צעדים חד צדדיים בלא אישור ביה"ד, ובמידה שעושה כן, יש מקום לשקול שלא להעניק לו סעד לאחר מעשה. במקרה מסוים זה, אם יתבררו טענות האשה כנכונות, ניתן להבין מדוע לעשות דין לעצמה, כאשר לאחר מכן יתבררו הדברים בפני ביה"ד.

מסקנה

לאור הנ"ל ביה"ד מורה:

- א. זכות האם להמשיך להתגורר ב[נ].
- ב. על גורמי הרווחה לוודא מתן גמישות מרבית בהתאמת המפגשים עם האב כך שיתאימו במידת האפשר לנסיעותיו.
- ג. על עו"ס לחוק סדרי דין, להגיש המלצות להסדרי שהות בין האב לקטינה, שיתבססו על חלוקה שווה בנטל הנסיעות בין האב לאם.
- ד. על עו"ס לחוק סדרי דין, לבחון אפשרות, של שהות הקטינה בבית אביה לסוף שבוע ארוך לסירוגין, או כפי שיומלץ ע"י גורמי המקצוע, לאחר בדיקת התנאים בבית האב לאירוח הקטינה.
- ה. על עו"ס לחוק סדרי דין, להגיש המלצות בעניין הסדרי השהות בין האב לקטינה תוך 45 יום כאשר ימי הפגרה במניין הימים.
- ו. יש לציין כי כנגד האב עומד כתב אישום, וייתכן שלהכרעת בית המשפט יהיה משקל לאופן בו יתאפשרו טכנית זמני השהות עם האב.

ניתן לפרסם בהשמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום י"ח באב התשפ"א (27/07/2021).

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד הרב עובדיה חפץ יעקב הרב אברהם צבי גאופטמן

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה